

İlim'den elde edilecek sekiz fayda

İlim'den elde edilecek sekiz fayda Hâtîm el-Esam, hocası Şakîk-i Belhî'nin sohbetlerine otuz yıl devam etmişti. Bir gün hocası ona: "Otuz senedir yanımdasın; bu ilimden ne elde ettin?" diye sordu.

Hâtîm el-Esam: "Sekiz fayda elde ettim. Kurtuluşumun bunlarda olduğunu ümit ediyorum." dedi.

Şakîk-i Belhî: "Nedir o sekiz şey?" deyince Hâtîm şöyle anlattı:

1. Salih Ameli Kendime Dost Edindim

İnsanlara baktım; herkesin sevdiği, bağlandığı kimseler vardı. Fakat bu sevgililerin kimi ölüm döşğine kadar, kimi mezarın başına kadar beraber geliyor, sonra insanı tek başına bırakıyordu.

Düşündüm ve dedim ki: **"En hakiki dost, benimle kabre girecek olandır."**

Kabre benimle beraber girecek olanın ancak **salih amellerim** olduğunu gördüm. Ben de onları kendime sevgili edindim ki kabrimde bana nur ve arkadaş olsunlar.

2. Nefsimin Hevâsına Muhalefet Ettim

İnsanların arzularının ve nefislerinin peşinde koştuklarını gördüm. Sonra Allah Teâlâ'nın şu âyetini düşündüm:

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ۖ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ

"Kim Rabbinin huzurunda durmaktan korkar ve nefsinin hevâdan men ederse, şüphesiz onun varacağı yer cennettir."

Nâziât, 79/40-41

Bunun üzerine nefsimin kötü arzularına karşı mücadele ettim; onu Allah'a itaate boyun eğinceye kadar terbiye etmeye çalıştım.

3. Fânî Olanı Bâkî Olana Çevirdim

İnsanların dünya malını toplamak ve ellerinde tutmak için çırpındıklarını gördüm. Sonra şu âyeti düşündüm:

مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ

“Sizin yanınızdaki tükenir; Allah katında olan ise bâkîdir.”

Nahl, 16/96

Bunun üzerine elimdeki nimeti Allah yolunda harcayarak, fânî malımı Allah katında bâkî bir azağa çevirmeye çalıştım.

4. Hakiki Şerefın Takvada Olduğunu Anladım

İnsanların kimi soyuyla, kimi malıyla, kimi makamıyla, kimi kuvvetiyle övünüyordu. Sonra Allah Teâlâ'nın şu âyetini düşündüm:

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ

“Şüphesiz Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı takvası en fazla olanınızdır.”

Hucurât, 49/13

Anladım ki hakiki izzet; malda, makamda ve nesepte değil, **takvadadır**.

5. Hasetten Kurtuldum

İnsanların birbirlerini çekiştirdiklerini, gıybet ettiklerini ve haset ettiklerini gördüm. Bunun altında çoğu zaman mal, makam ve üstünlük arzusu vardı.

Sonra şu âyeti düşündüm:

نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

“Dünya hayatındaki geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık.”

Zuhruf, 43/32

Anladım ki rızık ve imkânların taksimi Allah’a aittir. Böylece başkasının nasibine göz dikmekten vazgeçip Allah’ın taksimine razı oldum.

6. Asıl Düşmanımı Tanıdım

İnsanların çeşitli sebeplerle birbirlerine düşman olduklarını gördüm. Sonra Allah Teâlâ’nın şu âyetini düşündüm:

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا

“Şüphesiz şeytan sizin düşmanınızdır; siz de onu düşman edinin.”

Fâtır, 35/6

Anladım ki insanın asıl düşmanı şeytandır. Düşmanlığımı insanlara değil, beni Allah’tan uzaklaştırmaya çalışan şeytana ve nefsimin kötü arzularına yönelttim.

7. Rızık Hususunda Allah’a Güvendim

İnsanların rızık için aşırı hırs gösterdiklerini, hatta bazen harama ve zillete düştüklerini gördüm.

Sonra şu âyeti düşündüm:

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا

“Yeryüzünde yürüyen hiçbir canlı yoktur ki rızık Allah’a ait olmasın.”

Hûd, 11/6

Anladım ki rızıkım Allah’ın elindedir. Sebeplere sarıldım fakat kalbimi sebeplere değil, **Rezzâk-ı Hakikî’ye** bağladım.

8. Tevekkülü Öğrendim

İnsanların kimi mala, kimi paraya, kimi mesleğine, kimi de başka insanlara dayanıyordu.

Sonra şu âyeti düşündüm:

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا

“Kim Allah’a tevekkül ederse O, ona yeter. Şüphesiz Allah emrini yerine getirendir. Allah her şey için bir ölçü koymuştur.”

Talâk, 65/3

Bunun üzerine kalbimi Allah’a bağladım ve dedim ki: **“Allah حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ bana yeter. O ne güzel vekildir.”**

Şakîk-i Belhî bunları dinleyince Hâtim el-Esam’a şöyle dedi: “Allah seni muvaffak etsin. Ben Tevrat’ı, İncil’i, Zebur’u ve Kur’ân’ı inceledim; gördüm ki bütün bu kitapların öğrettiği temel hakikatler senin söylediğin bu sekiz esas etrafında dönmektedir.”

Kaynak: Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî, Eyyühe’l-Veled

Şakîk-i Belhî Kimdir?

Şakîk b. İbrâhim el-Belhî, hicrî 2. asrın önemli zâhid ve sûfîlerinden biridir. Belh bölgesinde yaşamış, takvâsı, tevekkül anlayışı ve nefis terbiyesine verdiği önemle tanınmıştır. Kaynaklarda **Tebeu’t-tâbiîn neslinden** kabul edilir. Vefatı yaklaşık **194/809** yılıdır.

Hâtim el-Esam Kimdir?

Hâtim b. Unvân el-Esam, Şakîk-i Belhî’nin meşhur talebelerindendir. Belh çevresinde yaşamış, zühdü, hikmetli sözleri ve nefis terbiyesiyle tanınmıştır. Vefatı yaklaşık **237/851** yılıdır.